

Калугіна Ю.В.

аспірант,

Науковий керівник: Ляпунова В.А.

доктор педагогічних наук, доцент,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У наш час усі звикли що поняття «економіка», «фінанси» і «дитина» є далекими одне від одного. Але якщо розглядати економіку як сферу «правильного» використання домашнього господарства за метою, можна в доступній формі пояснити дітям основні елементарні знання з цієї галузі. Так під час освітнього процесу, діти в першу чергу повинні не тільки поповнювати свій словниковий запас базовими термінами, але й формувати первинний економічний досвід в процесі власної діяльності. Вже з молодшого віку діти починають бачити приклад використання фінансів в родині та навколишньому середовищі.

Базовий компонент дошкільної освіти, освітня лінія «Дитина в світі культури», наголошує на тому, що дитина має усвідомлювати, що довколишній предметний світ – рукотворний, створений для задоволення потреб людини та завдяки людській праці, мати елементарні знання про виробництво різних предметів ужитку, технічних приладів та знарядь, засобів пересування та зв'язку; виявляти ціннісне ставлення до результатів людської праці, розуміти її необхідність і мотивацію, зв'язок із життєвими потребами, станом здоров'я, знати про професійну зайнятість батьків, найближчих родичів; багатоманітність професій у різних сферах діяльності людини, називати найпоширеніші; розуміти відмінність між власною діяльністю і виробничою діяльністю дорослої людини; мати уявлення про заощадливе ведення домашнього господарства, вміти ощадливо ставитися до речей, грошей; розрізняти соціальні ролі «покупець», «продавець», поняття «товар», «гроші», «заощадливий», «недбайливий»; використовує різні предмети за призначенням, дбайливо до них ставиться, дотримується умов догляду і зберігання; застосовувати

елементарні економічні поняття; ощадливо ставитися до речей, грошових коштів [1].

Так керуючись наказом МОН України від 22.01.2016 № 46 «Щодо упровадження основ соціальної і фінансової освіти дітей дошкільного віку» та розуміючи важливість формування у дітей дошкільного віку первинного економічного досвіду, що стане основою економічного виховання особистості у процесі їх подальшої економічної соціалізації, у закладах дошкільної освіти активно впроваджується міжнародна програма соціальної та фінансової освіти «Афлатот» у роботу з дітьми старшого дошкільного віку.

Проблема формування економічної компетентності в закладах дошкільної освіти є досить актуальною з недостатньо розробленими теоретичними і практичними аспектами. У наш час навколишній соціум потребує зниження вікових рамок для початку економічного виховання та закладання базових знань для подальшої економічної освіти.

Питанням формування первинних економічних знань дітей дошкільного віку та визначення змісту економічної освіти в дошкільному закладі присвячено праці Л. Галкіної, О. Дибіної, Є. Курак, А. Смоленцевої, Г. Шатової та ін. Зауважимо, що науково обґрунтовані закономірності, зміст, форми та методи формування економічних знань у старших дошкільників найбільш змістовно описано Л. Галкіною. У своєму дослідженні автор розкриває умови, які забезпечують успішне засвоєння елементарних економічних знань, такі як:

- системно-діяльнісний підхід;
- побудова педагогічного процесу на основі спеціально розробленої системи, яка поєднує мету, зміст, форми та методи навчання на засадах взаємодії за типом педагог – дитина – батьки;
- створення економічної предметно-просторової розвивальної середовища;
- технологія навчання дітей елементарним економічним знанням на етапах (емоційно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-ігровий).

Найбільш важливим завданням економічної освіти автор підкреслює формування моральних якостей дитини, як-от: працездатність, відповідальність, практичність, доброзичливість, дбайливість, економність, діловитість, поважне ставлення до людей праці [3, с. 31].

У психолого-педагогічній науці різноманітні аспекти проблеми економічного виховання дітей розглядалися у дослідженнях В. Грошева, М. Ібрагімової (вивчення окремих економічних понять побутово-

господарської діяльності); А. Богуш, Н. Гавриш (розробка найоптимальніших форм і методів навчання дошкільників); Р. Жадан, Г. Григоренко (формування економічної грамотності в дітей дошкільного віку, підготовка педагогів дошкільного закладу до економічного виховання дітей).

Як стверджує А. Шатова, мета економічного виховання дошкільників – сформувати їхнє правильне ставлення до того, що зробили та роблять для них дорослі, виховати повагу до людської праці, завдяки якій створено предметний світ, що поліпшує наше життя. Економічне виховання слід розуміти як процес взаємодії дорослого і дитини, спрямований на засвоєння доступних віку елементарних економічних понять, формування моральних почуттів і морально-економічних якостей, необхідних для успішної економічної діяльності, розвитку інтересу до економічної сфери життя, формування навичок соціально-економічної поведінки.

С. Іванчук зазначає, що система виховних впливів щодо економічного виховання має бути зорієнтована на сучасні вимоги, актуальний рівень майбутнього (проектованого) розвитку економіки, ураховувати (проектовані або майбутні) потреби особистості в суспільстві [3, с. 31].

Автор наголошує, що економічне виховання дітей дошкільного віку включає три взаємопов'язані та взаємозумовлені компоненти. А саме: когнітивний, моральний, діяльнісний. Перший із них зорієнтовано на забезпечення дітей елементарними економічними знаннями та усвідомлення їхньої цінності. Моральний компонент передбачає формування ціннісних уявлень про працю, природу, родину, внутрішніх мотивів до дії, переконань, розвиток моральних якостей (працелюбність, відповідальність тощо). У свою чергу, діяльнісний компонент економічного виховання базується на набутті досвіду моральної поведінки, дотримання морально-етичних норм та правил, прояв моральних якостей у поведінці [3, с. 31].

Дудник Н.А. розглядає формування економічної компетенції дошкільників як психолого-педагогічну проблему [2]. Вона зазначає, що у дітей дошкільного віку завдяки вивченню основ економіки розвиваються такі уміння та навички: розвивається економічне мислення; краще засвоюються економічні поняття (потреби, природні ресурси, товари тощо); набуваються елементарні навички, що необхідні для існування в сучасному світі; створюються основи для подальшого

глибокого вивчення економіки у школі; формуються мотиви до пізнання економічних знань [2, с. 106]. При цьому автор зазначає, що в таких умовах у дітей дошкільного віку «збагачується дитячий словник, починають розвиватися почуття власної гідності, вміння чесно змагатися і не боятися програвати, прагнення доводити розпочате до кінця, здоровий інтерес до грошей» [2].

Науковець переконали в тому, що завдяки введенню в життя дітей дошкільного віку елементів економічних відомостей, у них закладаються передумови економічного мислення [2, с. 107]. Внаслідок чого, у дітей цього віку починають проявлятися елементи дедуктивного мислення, а також мова виступає у ролі регулятора поведінки та діяльності дітей. У результаті діти старшого дошкільного віку (5-6 років) мають змогу розуміти такі поняття, як «ціна», «гроші», «сімейний бюджет» (при цьому розрізняючи дохід та витрати), та інші, що є основою у формуванні економічної компетентності дошкільнят [2, с. 107].

В цю чергу Курак Е.А. наголошує, що одним з визначних факторів формування економічної компетенції є взаємодія з сім'єю, де проходить економічна соціалізація дитини. Даний процес ґрунтується на наявному сімейному досвіді: «Повсякденний облік сімейних витрат і доходів, правильне використання дорослими кожної копійки, дбайливе ставлення батьків до продуктів харчування та речей демонструють дитині повагу до праці, людей праці; формують дбайливе ставлення до всього, що створено людиною; вчать дитину раціональної організації праці» [4].

Таким чином, проблема свідомого залучення дітей до економічного простору в умовах сучасного розвитку освіти є вкрай важливим напрямком педагогіки. Актуальність і необхідність неї очевидна. І існує необхідність впровадження економічної освіти саме з дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В., Долинка О.П., Ільченко Т.С., Поніманська Т.О., Піроженко Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Дудник Н.А. Формування економічної компетенції дошкільників як психолого-педагогічна проблема / Н.А. Дудник // Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / [гол. ред. Мартинюк М.Т.] – Умань : ПП Жовтий О.О., 2014. – Ч. 3. – С. 103–109.

3. Іванчук С.А. Проблема економічного виховання в теорії дошкільної педагогіки / С.А. Іванчук, Н.С. Бонзарєва. // Молодий вчений. – 2017. – № 10. – С. 30–34.

4. Курак Е.А. Экономическое воспитание дошкольников : примерная программа, перспективное планирование, конспекты занятий / Е.А. Курак. – М. : ТЦ Сфера, 2002. – 80 с.

Нерух Т.О.

магістр;

Тесленко Т.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасні темпи розвитку науки і техніки, збільшення обсягів наукових знань потребують модернізації освітньої сфери. Стає необхідним переглянути зміст, форми, методи та прийоми навчання, оскільки динамічний соціальний прогрес, стан науки та суспільства, збільшення об'єму нової інформації скорочують долю знань, які людина одержує під час навчання, по відношенню до інформації, яка необхідна їй для повноцінної діяльності у мінливому суспільстві. Здобуваючи освіту у закладах вищої освіти майбутні вчителі початкової школи мають усвідомити, що вони закладають фундамент для розвитку творчої, ініціативної, конкурентоспроможної та мобільної особистості демократичного суспільства [4]. Виховати учня з такими якостями може лише вчитель, який сам є творчим, ініціативним, мобільним та спроможним критично мислити.

У статті подається аналіз розвитку критичного мислення відповідно до вимог сьогодення та актуальних потреб Нової української школи. Описані можливості ефективного впровадження у початковій школі за умови якісної підготовки майбутніх вчителів. Подані вимоги до професійної підготовки випускника закладу вищої освіти та сформовано